

A' ROMAI TSASZARI ÉS AP. KIRALYI FELSÉG
NEK KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indúlt BÉTSBŐL, Kedden 20. Novemberben 1792.

Hogy az *Austriai* szélesen ki-terjedő örökös Bi-rodalmak' számos Dicafteriumjainak külömb-külobb féle foglalatossági, mint valamely bizonyos köz pont körül annál inkább öszve szerkeztetődhesenek, és az ő tzéljokkal annál meg egyezőbb folytathassanak, hogy továbbá Felséges Urunk maga is az egészre annál könnyebben vigyázhasson, méltóztatott a' *Tsch* és *Austriai* egyesült Kantzelláriát, az Udvari Kamarával, a' Ministeriális és Udvari Bankó-Deputációkkal, 's az Udvari Commerciale Dicafteriummal olly módon edgyesíteni, hogy ezen eddig külön-külön fenn állott Dicafteriumok ezen túl tsak egy egészszet tégyenek, ilyen nevezetj alatt: — „ *A' Magyar, Erdély, és az*

C e e e e

örö ös

örökös Német Auszriai Tartományoknak Cameralis, ezen utolsóknak pedig Publico-Politicum-béli dolgaikra is ügyelő Directorium.

Ezen Directoriumnak fő Directorialis-Ministerévé, Gróf Kollóvrát, a' most el-bomlott Tseh és Auszriai egyesült Kantzellária fő Kantzelláriusja; Directorialis Udvari Kantzelláriusává, az eddig vélt Tseh Országi fő Burg Gróf Gr. Rottenhan; két Directorialis Vice Præselsévé, a' Magyar és Erdély Ország Cameralis dolgaira nézve Gr. Majlath, a' Német örökös Tartományok Cameraticumjaira nézve pedig Báró Degelman rendeltetett. Ehez képest a' múlt Szombaton jó reggel 8 órakor a' megnevezett fő-Directorialis-Minister a' maga hitét Felséges Urunknak kezébe le-tévén, az után a' fő Udvari Mester' Hertzeg Starhemberg által, a' Tseh és Auszriai egyesült Kantzellária vólt Tanács-házába (a' Zsidó piatzon lévő nagy épületbe) Státusához illő pompával be-vezetteték, és ezen Directorium tagjainak be-mutattaték. — A' Referendáriusoknak nevei ezen új Dicastériumnál ezek: — „

„ Magyar és Erdély Országok részéről Semsei, Méhesi, és Kempelen Urak, kik közzül az utolsó a' Montanisticumokat fogja referálni.

Alsó Auszria részéről, Herteli és Greiner — Felső Auszriájéról, Wrbna (Wirbna) és Groller — Belső Auszriájéról, Edling és Osvalder — Tseh Ország részéről Saurau (Soró) és Mayer — Gallitzia részéről, Hann és Krantzberg — Morvdéról, Wätscher és Groman Urak. A' több ide tartozó doigokról máskor.

Udvari Tanácsos *Birkenstock* Referensnek marad a' tudományokat illető dolgokban. Gróf *Lachansky* Prágába mégyen fő Burggrófnak. Báró *Martiniról* azt haljuk, hogy Státus Minister fogna lenni.

Az Udvari Kamara volt *Præzese* Gr. *Chotek* nyugodalomban maradt Vice Kantzellárius Báró *Chrefellel* 's más Udvari Tanácsosokkal együtt, kik közül a' nevezetesebbek ezek: — „

— „ *Dornfeld*, 2 *Sonnenfels*, *Herman*, *Suiten*, *Strásoldó*, *Heintze*, *Weingarten*, *Doppelhof*, *Abbás Zippe*, *Vogt*, *Vogel*, 's a' t. — A' hivatalból ki-maradt alsóbb személyek 250 felé számláltatnak.

Státus - Minister Gr. *Hatzfeld* ismét veszedelmes betegségben vagon.

Felséges Urunk azon kegyelmességéből, melly szerint az Erdélyi Státusoknak azt méltoztatott ígérni, hogy a' *Moldovai* és *Oláh* országi Consulok ezen tül *Erdélyi* születésű fiakból fognak tétettetni, a' *Bukeresti* Consulságra 2000 R. forint esztendei fizetessel, egy *Merkelius* nevezetű *Brassai* fiat méltoztatott közelebbről ki-neveztetni.

Hogy az e' féle Török Városokban az Auszriai Fels. Udvarnak mindenkor kész tehetséggel bíró Ágensei lehessenek, a' Napkeleti nyelvekre a' *Bétsi* Orientális Académiában örökké 8 ifjak szoktanak készítettetni, kik között már ezentül Felséges Urunknak kegyelmességéből Erdély Ország részéről is

Szüntelenül 2 ifjakkal lészen szabad magokat gyakorolni. Azok a' fel-tételek, mellyek alatt valaki ide bé vétethetik, ezek: — 1.) Idősebbnek 14 vagy 15 esztendősnél nem kell lenni. — 2.) Az alsóbb iskolákat a' *Poésisig* vagy *Orátoriáig* el kellett végezni; jó erköltsöket, és tanulás-béli szorgalmatosságokat, 's hogy eminensek vóltanak, hiteles bizonyosság Levelekkel kell meg bizonyítani. — Mivel pedig az idén már November elején a' tanulás el-kezdődött, ezen Académiának pedig az a' szokása, hogy a' nyelvekben csak minden második esztendőben adatnak benne letzkék, ehez képpes az említett ifjakkal bé-vétele már most 2 esztendő elött u. m. 1794 ig meg nem eshetik. — Ezen 2 ifjak, ha meg vizsgáltságoknak alkalmatosságával a' többek közt leg jobbaknak tanáltatnak, mind ételeket, mind italokat, mind ruházatjokat Királyi költséggen fogják nyerni.

Bétsben a' múlt étzaka esék-le leg előbbször a' hó, melly után a' leg-sivatagabb szelek közöntének bé hozzánk a' *Calemberg* oldalairól.

A' tsatázó piatzokról.

A' Pruszszus Király Nov. 6 dikán *Coblentzben* lévén, és a' maga ide érkezett Sergeit meg-mustrálván, ezeket Gen. *Kalkreuthnak* vezérlése alatt *Moguntzia* felé meg-indította; mellyhez képpes az apró csoportokban elszéledett Frantzia sergek magokat *Simmern* és *Königstein* vidékeiről *Moguntzia* felé közelebb vonták. — *Moguntziát* nem csak éjjel nappal erősítik a' Frantziák, hanem hogy an-
nál

nál iszonyatosabbá tehesék a' magok oltalmazó készületeiket, *Landau* felől szüntelenül hordják ide az ágyuzó és minden más féle hadi eszközöket. — A' *Hafsziai* és *Felső Rénusi* földeken azonban szüntelenül terjednek tovább tovább. — Nov. 5 dikén 1500 Frantziák *Wetzlár*hoz 1 órányira *Weilburg* városára 2 ágyukkal réá ütven, az itt fekvő 200 gyalog és 300 lovas *Hafszusokat*, noha ezeknek segittségek az alatt, a' *Westphaliában* ideközel lévő *Limburg* nevü várból is 300 Húzárok érkeztenek meg, igen mérges tsatázás után, melly által mind két részről igen sokan vesztették el életeket, meg verték, közzüllök sokakat el-fogtanak, és a' várost (*Weilburgot*) el-foglalták. — Az után még 4 ezer Frantziák érkezvén *Moguntziából* ide, a' *Wetzlár* és *Weilburg* között fekvő tetőket el-foglalták, olly tzélből, hogy a' *Coblentz* felől *Moguntziához* közelittő *Sergeknek* útjokat, ha szükséges lészén, el-foghassák, és hogy az ellenségek *Cassel* és *Hannau* várainak oltalmára ne közelithessenek.

Nov. 7-dikén Gen. *Custine* 3 ezerevel magával és 18 ágyukkal *Frankfurtba* ismét vizsza érkezvén, az itt fekvő 2 ezereket-is magához vette, a' honnan ezen Sereg estvéli 10 órakor *Königstein* felé útnak indulván, az útban még más 5 ezerrel magát egyesítette. Hová tzélozott légyen *Custine* ezen 10 ezer fejből álló *Sergével*, még bizonyoson nem tudatott, hanem tsak gyanittatott, hogy a' *Coblentzből* *Moguntzia* felé közelittő *Hafszusok* ellen.

Freytág a' *Hannoveránusok* Generálisa, a' *Haszszia* felöll lévő *Hannoverai* szélekre 2 Regemente-
ket rendelt-ki szélső vigyázatra Gen. *Busch* vezér-
lése alatt, melly *Kordonnal* a' *Göttingai* Regement
is öszve fogja magát foglalni. — A' *Haszsziai*
Landgrófnak 11 Kintsel rakott szekerei érkeztenek
Hannoverába, a' honnan tovább fognak indittatni,
ha a' *Frantziák* közelíteni tanálnak. — A' *Han-*
noverai fogadók tele vóltak Nov. 2-dikán *Emigráns*
Frantziákkal, de a' kik más nap reggelig, egy irán-
jok ki adatott parantsolat szerint, onnan el-takarod-
ni kéntelenítettének.

A' múlt Szombattól fogva 3 rend-béli sebess
Posták érkezének *Austriai* *Belgiumból* *Bétsbe*, és
az olta egymással erősen ellenkező hírek terjedte-
nek-el közöttünk. Azt mindenek bizonyosnak erős-
sitik lenni, hogy az *Austriai* és *Frantzia* Sergek
között *Mons* városa mellett Nov. 6-dikán egy vé-
tes tsata esett, mellyben mind a' két fél tsudára
méltó vitézséggel viselte magát, mellynek termé-
szet szerint való következése az, hogy mind két
részről számosan estenek-el, a' *Frantziák* el estyeik-
nek számát tsak ugyan sokkal nagyobbnak mond-
ják lenni, mint a' mi részünkről valót. Minthogy
pedig egy ilyen történetről bizonyost szeretjük ir-
ni, erre nézve az egészsz dolognak le irását mász-
szorra kéntelenítettünk halasztani. — A' külső és
a' *Bétsi* repülő Levelekből még tsak ennyit olva-
sunk ezen történetről: — „

„ *Brüszzel* 6. Nov. — Itt egy néhány napok-
tól fogva nagy félelem uralkodott a' mi Sergeink-

re nézve, attól tartván mindenek, hogy a' Frantziákkal mégis tsatába elegyedtenek; mivel a' szüntelenül való ágyuzás ide Brüzszelhez hallott. Ezen félelem tegnap (Nov. 5.) ismét nevedett, midőn az *Albert* Hertzeg bágáziás 's némelly meg-sebesedtekkal rakott szekerek meg érkezének. Végre a' a' Brüzszelieknek egész félelmeket el-ozlatta egy Udvari tudósítás, mellynek e' vala értelme. — „

Brüzszel 6. Nov. — A' Frantziák egész az *Ypern* kapukig ütnek - bé naponként *Flandriába*, melly miatt szüntelen valók mind a' 2 részről a' véres tsatázások; tsak ugyan Nov. 5-dikén még nem történt volt valami erősen nevezetes, (azon kívül, hogy a' Frantziák *Quievrén* mellől a' magok táborokból fel-kerekedvén, *Framiers* mellett a' miénkekre réá ütöttek. Az ágyuzás mind két részről igen kemény volt, de puskázásra nem ment a' dolog, és mind a' két Sereg meg-maradott a' maga helyén a' szabad ég alatt. Tegnap (5. Nov.) meg-érkezett *Albert* Hertzegnek bágáziája *Brüzszelbe*. *Károly* Hertzeg *Namurba* útozott-el. Ma, (Nov. 6-dikán) Brüzszelnek kapuihoz reggeltől fogva dél után 2 óráig egy távol lévő nagy menydörgéshez hasonló ágyuzás hallattatott. Hogy a' két ellenséges táborok között, mellyek egymással szembe szállottanak, nagy ütközet esett légyen, azon nem lehet kételkedni, és már meg-érkezett a' hire, hogy *Framiersnél*, 1 órányira *Monstól*, a' hol eddig a' miénkek feküdtének, a' Frantziák vagynak.

Brüsszel 7. Nov. — Tegnap (6. Nov.) a' Gen. *Dümurier* tábora a' mi Sergeinktől el-foglal-tatva lévő sántzokat el-vévén, ennek alkalmatofsá-gával igen vakmerő és véres tsatára került a' do-log, mellyben mind két részről vitézül forgatták magokat. A' tsata után a' miéinkek magokat a' *Mons* mellett lévő halmokra vonták vissza, a' hol most is fekszenek. Még lehetetlen ezen tsatának folyását, és az el-estek számát, melly mind két részről igen nagy, meg írni.

Monsból a' fő hadi szállásról Nov. 4 dikén.

„ A' Frantziák magokat 2 vagy 3 napoktól fogva nagy számmal kezdik mutogatni. Naponként ke-ményetske tsatázások esnek. Ma u. m. 4-dikben is esett egy ütközetünk, de a' mellynek ki menetele, ugy láttzik hogy más napra fogott maradni. Már egy néhány el-estyeink vagynak, kik között va-gyon a' *Blankenstein* Húzárok' Oberfilájtinántja B. *Szentkereszt* is, kit mindenek erősen sajnállanak. A' miéinkek nem nyomulhattanak elő. A' Fran-tziák *Boszfzünél* állanak. Az el-estek száma nem tudatik.

A' *Klerfe* Sergei oly liettséggel és kézséggel közelitettének *Mons* felé a' többek segítségére, hogy *Namurban* az előtt, hogy ide várattattanak, egy néhány napokkal előbb érkeztenek meg. Itt nyugo-dalomra lévén szükségek, meg engedte Gr. *Klerfé*, hogy a' kiknek tetzik magokat nyugodják ki, azo-kat pedig a' kik kevesebbé fáradtanak vala meg, a' tovább való indulásra hívta, mellyet az ő Ser-gei halván, magokat mind közönségesen az hala-dék nélkült való indulásra ajánlották, és *Monsnál* alig érkeztenek meg, a' midőn ismét az ellenség-gel való szembe szállást magok szorgatták.

Valamint más Német Ujjságokban, úgy a' *Bétsi Diáriumban* is olvastatik a' *Frankfurtiaknak* egy Levele *Cústinéhoz*, mellyből ki tettezik, melly megelégedettek légyenek ezen szabad Német Városiak a' magok eddig fenn állott *Constitutiojokkal*, melly kevésbé nyitottak légyen füleket a' *Cústine* prédikáziójinak, 's ehez képpent melly gyenge gyökeret vert légyen közöttök a' *Frantzia Propaganda*. — „ *Generális Ur!* „ — *igy szollanak a' Frankfurti Polgárok Cústinéhoz* — „ az Ur a' maga hozzánk küldött *Manifestumában* velünk szolván, sokkal nyilvánosabb ígéretet tett a' felől, hogy a' Polgárok alacsonyabb *Klassisának* különösen jóvát akarja, hogy sem ezen ígéret bennünk az Urhoz tökéletes bizodalmat ne gerjeztett volna. „ — „ *Megengedi tehát az Ur azt nekünk, hogy mi is az Ural a' mi érzékenységünk szerint nyilvánoson szolhassunk. Az Ur minket az elnyomattatás ellen akar oltalmazni; a' melly elnyomattatásból, Istennek hála! a' Frankfurti Polgárok legkisebbet se tudnak. Az Ur minket egy olyan szabadság iránt akar bátorságossá tenni, mellyel már élünk. Ha tehát a' Generális Ur azt hiszi, hogy eddig az elnyomattatás alatt fenn álló húzavonáknak ki lettünk volna tétettve, vagy hogy a' mi állapotunk más képpen is rószsz volna, úgy az Ur bizonyoson a' mi boldogságunknak ellenségei által tsalattatott meg. „*

„ *A' mi előljáróink nekünk Polgár-társaink; a' mi Tanátsunk, Városunk kebeléből, a' kézi-művesek között valóztatik, kik ezen egész Tanátsnak egy harmad részét szokták bé tölteni. A' közönséges Kassa körül Polgárok állának, a' mellynek állapotjáról ezek bizonyos időkben, az egész Polgárság előtt tartoznak számolni. A' Magistrátualis személyek éppen olyan terhek alá vagynak vettette, mint mi magunk, 's tsak az ő hivataljoknak folytatására meg kívántató edgyetlen-egyméltósággal (*tekintettel*) birnak felettünk. „*

„ *Nállunk*

„Nállunk a' gazdagok nem téznek külön Klaszist; az ő bóldog állapotjok minden féle kényér kereső emberekre ki-terjed, és a' virágjában lévő kereskedés bennünket minnyájon boldogokká tézen. A' ki tsak dolgozni tud és akar, nállunk tanál magának az élelemre foglalatoságot, az élet keresésnek akár melly nemében; mert itt ennek minden nemében magokat igen jól biró Polgárok tanáltatnak, a' kik ezt jó lábon tarthatják. Szegények vagynak mindenütt: de a' miéink, a' mi közönséges és magános *Fundációink* által, mellyeknek létét mi, a' mi eleink boldogságának és kegyességének, állandó megmaradását pedig a' köztünk való bóldog állapotnak tulajdonithatjuk, olly módon segittetnek, hogy a' mi kis Városunk magát ez által is sok más virágzó nagy Városok felett megkülömbözteti. „ — „ A' mi jót ezen kívül közötünk a' gazdagok a' szegényekhez alattomban mutatnak, minden nap haljuk a' rólla való ditséreteket; mi magunk pedig azért halgatunk rólla, mint-hogy azok a' jól tévők, nem kívánnak köszönetet. „

„ A' mi adó fizetésünk rend-kivül való tsekély, és senki közzüllünk azért nem panaszkodhatik; egy szóval mi minnyájon boldogok, és megelégedettek vagyunk. De a' mi bóldogságunk sokkal erősebben ölzve vagyon a' mi szerentsés Constituciónkkal és a' mi gazdag Polgár társainknak bóldogságával köttettelve, hogy sem mi ő érettek meg ne indulnánk; minthogy ha a' Generális Úr ő tölök olly sok pénzt el-vezzen, úgy egyfersmind mi alacsonyabb értékű Polgárok is meg fogunk büntettetni, mivel ez által a' mi keresetünk, munkánk, és szorgalmatoságunk kevesedni fog. Mi szenvedünk tehát a' dolog alatt. „ — „ A' midön a' Generális Úr magát a' Szabadság egyik oltalmazójának és a' közönséges bóldogság fenn-tartójának nevezi, ugyan akkor, ha minket a' magunk állapotjában meg nem hágy, és ha annak az adónak töllünk való kívánásától, mellynek meg-fizetésére
sem

sem mi, sem a' mi gazdag Polgár társaink magokat bűnössé nem tették, és a' melly által a' mi eddig szerentsés Státusunk egészen semmivé tetettnék, el nem áll, úgy a' maga fundamentos fel tételeivel bizonyoson szemtül-szemben ellenkező dolgot fog tselekedni. ,,

„Továbbá nem tudjuk mivel tehetnők a' Frantzia Respublikához való hajlandó indulatunkat nyilvánosságosabban világ elejébe, mint ha azt kívánjuk, hogy a' Frantzia Nemzet a' maga ujj Constitutiójával olyan szerentsés lehessen, mint a' milyen szerentsések mi eddig a' magunkéval vóltunk. ,, —

„Azt fogjuk tehát a' Gen. Urtól várni, hogy minket a' mi eléggé nem betsülhető eddig való Constitutióknak, és a' mi ezzel öszve köttetve lévő boldogságunknak birásában meg hagyjon, hogy ez által a' maga ditsőségét, a' közönséges ditséretet, és a' mi háládatosságot is, mint az el-hervadhatatlan Polgári Koronának leg drágább kintsét, meg őrizhesse. ??

Láthatni ezen Leveléből a' *Frankfurti* Polgároknak: melly erőssen meg elégedettek légyenek a' magok Constitutiójokkal, a' mellynek ők ezen kívül a' Gen. *Custine* jelen létében több bizonyos jeleit is tették nyilvánosságosá. Történt nevezetesen, hogy meg érkezvén Gen. *Custine* közzökbe, paraszt eszközzel akart élni a' köz nép szivének meg nyelésében, és a' mint már más helyeken ezen próbáját szerentsés ki-menettel meg-tette, itt is hasonlót reméllvén, vendégségbe hivatja a' *Sachsenhausiakat* (azokat a' lakosait *Frankfurtnak*, a' kik ennek *Sachsenhausen* nevü részében laknak) — de, a' mint írják, bámulva kéntelenítettett, magát minden tsalogatásaival együtt, az együgyünek gondolatott néptől le-nevettetni szemlélni.

Rolánd, a' Frantziák Belső Ministere ilyen szavakkal írta-le Okt. 27-dikén a' *Convent* előtt Párisnak mostani állapotját: — „Egy hatalom nélkülváló Magistrátus, egy *Despoticus* Senatus, egy jó de

de megtsalátott nép, egy magában derék, de roszszul adminisztrált hatalomság: ez az igaz képe Párisnak. Minden roszszaknak fundamentomos okai pedig, a' közelebb el-bomlott Törvény-hozó testnek gyengesége, és a' mostani Nemz. *Convent*nek némelly szükséges és nagyobbatska eszközökkel való késedelmezése. „ — Ezen beszédéről *Rolándnak* azt végezte a' *Convent*, hogy nyomtatásban tettetsék közönségessé. — A' *Minister*nek jelentése mellett fel-olvastatott egy *Merodiere* nevü Polgárnak egy közönséges hivatal béli személlyhez irt Levele is, mellyben azt a' jelentést télzi ennek, hogy ő egy *Fournier* nevü *Amérikai* személlytől ilyen szavakat hallott volna Párisban. — „ Még a' *Revolutió* nem végeztetett bé, és 2 dik *September* még nem vitetett egészszen tökéletességre; még ujj ér vágásra nagyon szükség; a' *Rolánd* és *Briszszot* *Kabalájától*, előbb hogy sem 2 hetek el telnének, meg-kellene menekedni, a' melly *Kabalának* nevezetesebb *Korifeussai* *Godet*, *Briszszot*, *Büztót* 's a' több velek egy értelemben lévők. Végezetre — hogy *Roberespier* tsak egyedül volna abban az állapotban, hogy a' hazát a' veszedelemből ki ragadhassa. „

Ezen jelentésnek olvasása hoszszas vetélkedésekre adott a' *Convent*ben alkalmatosságot. — — *Roberespier* maga az oráló székebe fel-álván, menteni akarta magát, de igen boszszantó szavakkal kezdvén beszédét, a' mások lármája miatt tsak hamar meg-szünni kéntelenítettett, mig végre a' *Convent* *Præzesse* a' tsendességet nagy bajjal ismét helyre állitván, *Rosperspier* ismét menteni kezdette magát, azt mondván a' többek között, hogy a' *Conventben* az ő vádlói közzül senki sem tanáltatnék olyan, a' ki ellene fel-állani bátorkodnek. Halván ezt némellyek, egyszeriben igen sokan vállalkozának, a' kik ellene akkor mindjárt ki akartanak kelni; de *Roberespier* is változtatván a' hangot, tsak azt kérte a' *Conventtől*, hogy mind az ő igazságának,

nak, mind pedig az ő ellenségei vádjának meg-
vizsgálására a' *Convent* tégyen illendő rendelkezéseket.
— Egy *Louvet* nevű Deputátus azonban még ak-
kor mindjárt az oráló székbe fel álván, hofszáson
meg-mutogatta minden erősségekkel, hogy *Rober-*
spier már egy darab időtől fogva magának az ala-
tsony nép között minden mesterkedések által párt-
fogókat keresvén, magát Dictátorságra igyekezett
emeltetni. 's több e' félek. — A' Nemz. *Convent*
meg-határozta, hogy a' *Louvet* beszéde, melly a'
jelen-lévők előtt nagy kedvet tanált, ki-nyomtat-
tattattassék; *Roberspier* pedig ismét fel-álván az
oráló székbe, azt kívánta a' *Conventtől*, hogy Nov.
5-dikén a' *Convent* előtt a' *Louvet* beszédére felel-
hessen, mellyet meg-is nyert.

A' *Sárdiniai* Király meg határozta, hogy mind
azok a' Papi jószágok, mellyek az eddig való ren-
delések szerint, egy harmad részszel fizettenek ke-
vesebbet, mint más örökségek, ezen rendelés aloll
most ki-vétetődjenek, és 20 éltendőknek le folyá-
sa alatt, éppen annyi adót tartozzanak fizetni,
mint mások; nem értvén ide a' plébánákat.

A' Svéd Ország-béli lakosok azt a' közönséges
önként való fogadást tették magok között, hogy
leg-kisebb idegen itallal ne éljenek, 4 féle ételnél
többet egyszer ne egyenek, és annak, a' mit a'
szabad égyetlen-egy társaságos játékban egymástól
nyernek, $\frac{1}{3}$ részét, a' szegények számára adják; a'
melly egyezés bizonyoson következése, a' Regens
által [a' pazérlás ellen nem régiben ki adatott
atyai intéseknek. — Ennek felette a' szántás-ve-

tésnek és kereskedésnek elő-vitele iránt való tanácskozáásra minden felől gyűjtetnek Svétziában öszve az ahoz értő emberek.

Magyar Ország.

Hedervár 9. Nov. — Gyakrabbi olvasásából a' Magyar ujjságoknak esett értésünkre a' múlt nyári költséges, és hosszas mezei munkák véghez menésének panaszlza. Ezen T. *Hédervári* tágoosan ki-terjedett Uradalomban pedig egy hétnek járásával az egész gabona (melly 12 ezer kerszteket, egyet 21 kévével számlálván, 497-tel felyül haladta) helyesen le-metizetett, 's ki-száradása után ismét 3 napokon bé-takarittatott. Hasonló módon ment véghez mind egy ill öll szénának munkája. A' két első szántások leg-fellyebb két napot, a' vetés hármát kívánnak; illy szapora gazdaságot halván több értelmes gazdák, gondolom, hogy meg-ütköztvén lehetetlenségén, nevettséggel fogják ebéli előll-adást szemlélni; meg tekintvén pedig már régentén hasznolsan ki-gondolt, 's mind e' mái ki-terjedő napig sokásban forgó rendét a' munkáltatásnak valójában helyben hadhattya ki-ki. Ezen Dunák között fekvő Kiss Szigetközi Kerületben (mellynek határa három Ns Vármegyékre szolgál, *Posonyra*, *Mosonyra*, és *Györre*) az érdemes előlljáró tisztek olly móddal osztották el a' jobbágyi kötelelséget, hogy az helyeknek birtoka szerint, némelyik egy, némelyik két holdakat tartozzék a' földes Urának első jelentésére a' tisztségnek meg szántani, le-aratni, és bé-hordani; úgy szinte a' széna takarittásnál is hat, hét kaszást, 's annyi gyűjtőt ki-állítani, ennek végezetével a' dombosabb helyeken ki jelelt kazal helyekre öszve vontatni tartozzanak. Ezen okosan ki-gondolt munka, olly hasznára vagyom

Mélt.

Mélt. Gróf *Vitzai* Uraságnak; hogy a' leg jobb időben minden némii terméseit egyben takartatván, magának hafznot, a' jobbágyának pedig a' sok héti szolgálatokkal hátra maradást a' maga munkájában nem okoz: de vagyon is ám ezen késségére a' jobbágyoknak ébresztő ok; holott az illetén nyári munkáknak végeztével az egész Uradalombéli jobbágság bé idéztetvén, és egy ökor szép fertályokra fel-daraboltatván, szokott meg-süttetni, és 300 kenyér, 7, 8 akó bor, 10, 12 akó Ser, két rendbéli muzsika a' népnek sokaságához képest a' M. Uraságtól adattatni. Ez illetén költség az Uraságnak mintegy 100 f. ban kerülvén, és sok fogyatkozásokat illy móddal el távoztatván, azokért ezereket, és sok száz fogagy *Istent* kapván, minden erőltetés nélkül folytattya gazdaságát, nem is kívántatik a' nevezett munkáknak végben vitelére erőlnak, avagy büntetés, örömetst jönn minden jobbágy a' gyors munkálkodásra, 's úgy tartya fáradságát, mintha Kéz-fogóban hivattatnék.

Pest. — „Az a' hire, hogy *Schönfeld* volt *Bétsi*, most *Prágai* Könyvnyomtató; és *Steinsberg* *Bétsi* Könyvnyomtató, meg-fogják itt venni azon roppant, és úgy nevezett Ujj épületet, mellyet *II. József* Császár építtetett volt a' Duna' partján, a' *Budai Vár*' öreg Templomának által ellenében. Ez a' nagy épület, leg-alább is került egy millió forintjába, a' nagy dolgokban foglalatoskodott Császárnak; most úgy haljuk, hogy *Schönfeld* és *Steinsberg* Urak, száz ötven ezer forintot ígérnek érte; és ha hozzá juthatnak: szándékoznak benne mind azon készülteket fel-állítani, mellyek a' könyvnyomtatáshoz, rajzoláshoz, réz-mettzéshez, 's más effélékhez meg-kivántatnak. — Magyar, vagy más nyelven írott akármelly munkát kibotsátának magok költségén; 's felénnyi árron fogják adni, mint mások. „

Hofszú-Pállyiból (*Bihar* Vármegyében) mint egy két óránnyi járó földre fekvő *Vertes* nevezetű hely

helységben, el-fogatnak a' múlt hetekben, valamely roszíz tselekedetéért, egy odavaló Tzigány Legényt a' Helység' Elölljárói, 's vasra veretnek. Fogságának harmadik napján, kezd panaszolkodni a' Tzigány - Legény, hogy az ő kezeit ki-rontotta a' bilints, 's könyörgött, hogy vennék le rólla a' vasat. De meg nem halgattatott panaszfa, 's kérese; mellyre nézve zúgolódni kezdett, a' Helység' Notáriusának jelenlétében. Ez, meg-boszszankodván réá, főbe vágja, a' nálla lévő páltzával. — A' vér mindjárt el borítja a' fogoly Legényt; felette roszszúl kezd lenni — 's nagy fő-fájások, és eleméli háborúk között, ki szakadt a' lélek harmadnap múlva belöle. El vitetvén innen *Hofszú Pályiból, Vértesre*, a' Ns Vármegye' Chirurgussa, felbontotta a' holt Legény' fejét, 's halálának okául, egyenessen az ütést találta. Azt mondja t. i., hogy bé-törvén az ütésre a' Tzigány Legény' feje, meg hasadt egyfzersmind az agyvelő' boritékja is, melly egy gyenge hártyátskából áll. Ennél fogva befolyt a' vér az agyvelőre, ott meg aludt; 's az okozta mind a' meg tébolyodást, mind végre a' halált. — A' Notárius, mindjárt szekérre tétetett, 's vitetett *Nagyváradra* a' V.megye' tömlötzébe, a' hol bánkódik már most, szerentsétlen következésü tselekedetén; 's szomorú tanító példájává lett másoknak, hogy tanulják-meg indulatjaikat zabolán tartani, 's Ember - Társaikkal emberi módra bánni. „

Nyitráról Nov. 11 dikén. — „ A' múlt Szombaton délután, harmadfél óra tájban, tűz támadt itten gondolatlanságból, és egy óra alatt el-pusztított egy egész úttzát, melly 31 házokból állott.